

Tomasz Młynarski

dr hab. prof. UJ, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

BREXIT – NASTĘPSTWA DLA FRANCJI I JEJ CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ

Wprowadzenie

Referendum 23 czerwca 2016 roku nieoficjalnie określane mianem „Brexitu” uruchomiło proces opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię w oparciu o skomplikowane negocjacje między rządem Wielkiej Brytanii a pozostałymi 27 państwami członkowskimi UE oraz Komisją Europejską i Parlamentem Europejskim. Brexit wywołał polityczny wstrząs wśród europejskich liderów, inicjując pragmatyczną refleksję nad przyszłością UE, a równocześnie dostarczył argumentów zwolennikom „Europy wielu prędkości”. W Paryżu decyzję o Brexicie określono jako z jednej strony bolesną (Wielka Brytania jest strategicznym – ze względu na nadwyżkę w handlu – partnerem gospodarczym i wojskowym Francji), z drugiej jako szansę na przekształcenie UE zgodnie z francuską wizją integracji (w szczególności w takich obszarach, jak polityka bezpieczeństwa i obrony oraz współpracy w strefie euro). Francja nie zawaha się bowiem wykorzystać Brexit dla własnych korzyści polityczno-gospodarczych.

Historyczne uwarunkowania bilateralnych relacji francusko-brytyjskich

Wzajemne relacje francusko-brytyjskie obarczone są wielowiekowym dziedzictwem charakteryzującym się skrajnymi postawami od współpracy po rywaliza-

cję obydwóch państw. Jeszcze przed włączeniem Brytyjczyków do Wspólnoty Gospodarczej między Francją a Wielką Brytanią było szereg fundamentalnych różnic odnośnie kształtu i kierunku rozwoju integracji europejskiej. W późnych latach 50. XX wieku Wielka Brytania była adwokatem utworzenia w Zachodniej Europie strefy wolnego handlu (FTA), której celem było przeciwważenie rozwojowi wspólnego rynku, postrzeganego w Londynie jako przeszkoda w kooperacji gospodarczej z sześcioma członkami EWG. Z kolei Francja, była niechętna osłabieniu znaczenia projektu jednolitego rynku. Rozbieżność poglądów i interesów geopolitycznych spowodowała, że Francja generała Charles'a de Gaulle'a dwukrotnie blokowała wejście Wielkiej Brytanii do Unii (w 1963 r. i 1967 r.), co nastąpiło dopiero w 1973 roku¹. Wielka Brytania nigdy nie podzielała wspólnych ambicji europejskich w odniesieniu do polityki, kultury i tożsamości, tak jak jej europejscy partnerzy. W 1980 roku, kiedy rozpoczęły się prace nad wspólnym rynkiem, Margaret Thatcher stała się przelotnie entuzjastką europejską, oczekując korzyści z liberalizacji handlu. Jednak wywalczyła tzw. rabat brytyjski (na szczycie Rady Europejskiej w Fontainebleau w 1984 r.) i wstrzymała wejście Wielkiej Brytanii do wspólnej waluty. Odmówiła także udziału w pogłębionej integracji politycznej w 1991 roku, podczas konferencji, która doprowadziła do powstania Unii Europejskiej na bazie traktatu z Maastricht, nie przyłączając Wielkiej Brytanii do obszaru Schengen².

Przez kolejne dekady relacje francusko-brytyjskie opierały się na „trudnej komplementarności” tak w stosunkach bilateralnych jak również na poziomie UE³. Francja opowiadała się za projektem politycznym „Europy siły” („*l'Europe puissance*”), a Wielka Brytania sprzyjała koncepcji geometrycznej przestrzeni współpracy gospodarczej w Europie („*l'Europe espace*”)⁴. Francuzi uważają, że Brytyjczycy widzą swój udział w UE raczej w kategoriach projektu gospodarczego aniżeli politycznego i są głównie zorientowani na ochronę własnych interesów narodowych.

Współcześnie historyczne dziedzictwo nadal rzutuje na wzajemne relacje między obydwojma państwami, które charakteryzuje zarówno wzajemny podziw i przyjaźń, jak i rywalizacja, i ambiwalentność. Z jednej strony Francja i Wielka Brytania często dzielą spojrzenie na problemy międzynarodowe i są zgodne co do głównych problemów globalnych (pomoc rozwojowa, konieczność angażowania się w interwencje wojskowe). Ta zgodność punktu widzenia była przyczynkiem dla zainicjowania i rozwoju, niektórych polityk unijnych, takich

¹ 1967: *De Gaulle says ,non' to Britain – again*, BBC, http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/november/27/newsid_4187000/4187714.stm [dostęp: 20.02.2017].

² J. Howorth, V. Schmidt, *Brexit: Que s'est-il passé? Que va-t-il se passer?*, „Politique étrangère” 2016, nr 4, s. 125.

³ A. Möller, T. Oliver, *The United Kingdom and the European Union: What would a “Brexit” mean for the EU and other States around the World?*, „Deutschen Gesellschaft für Auswärtige Politik” 2014, Nr. 16, s. 11.

⁴ *Ibidem*.

jak na przykład Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO). Obydwa państwa zgadzają się co do znaczenia i wpływu Rady Europejskiej na proces decyzyjny w UE i nie wspierają zbytniego rozszerzenia kompetencji dla Komisji Europejskiej. Z drugiej strony, Francję i Wielką Brytanię dzieli głębokie nieporozumienia w zakresie założeń polityki gospodarczej i konkurencji w UE. O ile Francja jest zwolenniczką regulacji i obawia się wyzwań „*la mondialisation*”, o tyle Wielka Brytania sprzyja deregulacji bez obaw o skutki globalizacji. Różnice te potwierdziła francusko-brytyjska sprzeczka w sprawie traktatu, który miał na celu wzmocnienie reguł fiskalnych wobec państw członkowskich. W grudniu 2011 roku podczas szczytu Rady Europejskiej, ówczesny prezydent Nicolas Sarkozy odrzucił brytyjskie żądania wyrażone przez premiera Davida Camerona dotyczące gwarancji dla brytyjskiego sektora finansowego i ochrony interesów londyńskiego City, co z kolei spowodowało, że brytyjski premier konsekwentnie blokował traktat o zarządzaniu unią gospodarczą i monetarną⁵. Ostatecznie tzw. pakt fiskalny został przyjęty przez przywódców 25 państw UE, ale bez udziału Wielkiej Brytanii i Czech (w formule umowy międzyrządowej)⁶. W ten sposób Francji udało się osiągnąć cel ograniczenia debaty na temat strefy euro do grona państw posiadających wspólną walutę, gdyż wyłączenie Wielkiej Brytanii i państw Europy Środkowej zwiększało możliwości polityczne forsowania francuskich rozwiązań głównie na drodze negocjacji z Niemcami.

Brexit a przyszłość konstrukcji europejskiej

Perspektywę opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię, Francja uważa za niekorzystną dla swych interesów, ponieważ Brexit niesie negatywne konsekwencje geopolityczne (mniej ekonomiczne), pogłębia europejską dekonstrukcję i może stać się przyczynkiem dezintegracji. Wielka Brytania jest ważnym członkiem – płatnikiem netto do budżetu UE, a także dyplomatycznie i wojskowo wiodącą siłą, którą trudno będzie zastąpić. Niemniej jednak, Francuzi będą dążyli do wykorzystania Brexitu dla zwiększenia swoich wpływów politycznych i gospodarczych w Unii. We Francji część elit politycznych podziela pogląd, iż Wielka Brytania, była szczególnie trudnym partnerem w „europejskim projekcie” a czasami wręcz przeszkodą, która uniemożliwiała prawdziwym Europejczykom postęp w dalszej integracji.

⁵ *David Cameron blocks EU treaty with veto, casting Britain adrift in Europe*, “The Guardian”, 9.12.2017, <https://www.theguardian.com/world/2011/dec/09/david-cameron-blocks-eu-treaty> [dostęp: 20.09.2017]. 2 marca przywódcy 25 państw Unii Europejskiej podpisali „Traktat o stabilizacji, koordynacji i zarządzaniu unią gospodarczą i monetarną” (tzw. pakt fiskalny) wprowadził on nowe obostrzenia fiskalne oraz oficjalnie nadał nowe kompetencje państwom strefy euro (koordynacja polityki gospodarczej).

⁶ J. Howorth, V. Schmidt, *op. cit.*, s. 126.

W następstwie Brexitu, Francja postuluje głęboką refleksję nad przyszłością projektu europejskiego. Według Paryża 27 państw członkowskich nie jest gotowych do dalszej integracji, co nie powinno blokować głębszej współpracy w mniejszym gronie. Francuzi uważają za swój obowiązek odegranie znaczącej roli w ewentualnej rekonstrukcji projektu europejskiego. Brytyjska debata przypomniała we Francji dyskusję nad ideą kręgów koncentrycznych, w ramach której grupa wysoko zintegrowanych państw członkowskich tworzących rdzeń byłaby otoczona przez kraje peryferyjne wśród, których znalazłaby się m.in. Wielka Brytania. Dla części francuskiego establishmentu UE może rozwijać się w różnych prędkościach (aczkolwiek szczegóły zróżnicowania pozostają niejasne).

Francuscy politycy uważają, iż skutkiem Brexitu będzie pogłębienie UE „wielu prędkości”. Nie ma jednak zgody we francuskiej debacie publicznej, co koncepcje takie jak „zróżnicowana integracja”, czy koncepcja „koncentrycznych kół” oznaczają w praktyce. Sytuacja ta powoduje, że trudno jest przewidzieć, jakie stanowisko francuski rząd przyjmie w stosunku do brytyjskiej strategii renegeacji wyjścia z UE. W Partii Socjalistycznej pozostaje aktualna idea, wyartykułowana w 1992 r. przez François Mitterranda, budowy Europy składającej się z kręgów koncentrycznych⁷. Francuska lewica krytykowała Brytyjczyków za ich wizję „Europe à la carte”, uważając, iż brytyjska polityka europejska opiera się na koncepcji „wybierania wisienek” z unijnego tortu. Z kolei Republikanie proponują zacieśnienie współpracy sześciu państw założycielskich lub państw strefy euro dzięki utworzeniu rządu gospodarczego, koordynującego politykę gospodarczą, budżetową i fiskalną eurostrefy i utworzenie Schengen II. Kandydat na prezydenta F. Fillon oświadczył, że potrzeba pobudzenia projektu europejskiego jednak bez radykalnej zmiany funkcjonowania instytucji i zmian traktatowych (które i tak – w jego ocenie – nie zostałyby ratyfikowane). To pobudzenie opierałoby się m.in. na wzmocnieniu funkcjonowania strefy euro m.in. poprzez utworzenie Sekretariatu Generalnego strefy euro i utworzenie dla niej funkcji ministra finansów, stopniową harmonizację podatku od przedsiębiorstw, czy wzmocnienie euro jako międzynarodowej waluty rezerwowej, co pozwoliłoby na wyjście spod dominacji dolara⁸. Francuska prawica opowiada się za formułą federacji silnych państw narodowych, jednocześnie oczekując większej aktywności KE i wyjścia poza rolę strażniczki traktatów. Największą radość z wyników brytyjskiego referendum wyraziła Marine Le Pen liderka skrajnej prawicy (*Front National*) nie kryjąc nadziei, że Francja przeprowadzi podobne referendum i wzywając do „Frexitu”.

⁷ Pierwszego złożonego z państw założycielskich i kilku innych na podobnym poziomie gospodarczym („Unia Europejska”), drugiego obejmującego dzisiejsze wschodnie państwa UE i inne, które nie chciałyby wychodzić poza wspólny rynek („Konfederacja Europejska”) i trzeciego, z którym „Unia” i „Konfederacja” utrzymywałyby uprzywilejowane stosunki, składającego się z takich państw jak Turcja, Norwegia, Ukraina, a po *Brexit* także Wielka Brytania, za: J. Kubera, Francja na temat realizacji Brexitu, IZ.

⁸ *Une France souveraine dans une Europe respectueuse des nations*, <https://www.fillon2017.fr/wp-content/uploads/2016/08/europe.pdf#page=3> [dostęp: 10.02.2017].

„Brytyjska dezercja”: ujemny, ale ograniczony wpływ na francuską gospodarkę

Opuszczenie UE przez Zjednoczone Królestwo, drugą gospodarkę w Europie i piątą w świecie będzie miało negatywne konsekwencje gospodarcze dla wszystkich członków wspólnego rynku, także Francji. Zważywszy, że od 2000 roku Francja odnotowuje ujemne saldo handlowe, Wielka Brytania jest dla Francji pożądanym partnerem, z który uzyskuje największą nadwyżkę w handlu (10,6 mld euro, daleko przed drugim kontrahentem Hong Kongiem – nieco ponad 3,8 mld euro, podczas gdy w handlu z Niemcami odnotowuje deficyt na poziomie 14,5 mld euro)⁹. Utratę skumulowanego PKB szacuje się na około 0,4% w latach 2016–2019, aczkolwiek wpływ na francuską gospodarkę (w przeciwieństwie do jej sąsiadów w szczególności Niemiec) oczekuje się, iż będzie ograniczony¹⁰. Zarówno Paryżowi, jak i Londynowi gospodarczo nie opłaca się rezygnować z wzajemnego dostępu do swych rynków wewnętrznych. Francja należy do głównych partnerów handlowych Wielkiej Brytanii, która jest piątym co do wielkości jej rynkiem eksportowym (z nadwyżką handlową 12,1 mld euro w 2015 r.)¹¹. Do Wielkiej Brytanii wysyłanych zostaje a 7% francuskiego eksportu towarów i 11% eksportu usług¹².

Brexit może dotknąć najbardziej przemysł rolny (wino i produkty mleczarskie), który daje większość francuskiego eksportu spożywczego. W 2015 roku 14% całkowitego eksportu sektora spożywczego Francji trafiało na rynek brytyjski¹³. W krótkiej perspektywie pojawią się pewne „zawirowania rynkowe” i dojdzie do pogorszenia koniunktury, w średnim okresie – spowolnieniu ulegnie eksport i inwestycje zagraniczne¹⁴. Długofalowo Brexit może okazać się korzystny dla rozwoju gospodarczego „Hexagonale”. Wszystko będzie jednak zależęć, od szczegółów wynegocjowanego porozumienia (na bazie art. 50 TUE) w tym zasad handlu i konkurencji.

Paryż będzie próbował czerpać korzyści z Brexitu. Francuzi liczą na przyłączenie międzynarodowych przedsiębiorstw zwłaszcza finansowych, z któ-

⁹ *Échanges bilatéraux*, INSEE <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1906716?sommaire=1906743> [dostęp: 6.05.2017]; *Balance commercial*, INSEE, <https://www.insee.fr/fr/statistiques/1906715?sommaire=1906743> [dostęp: 6.05.2017].

¹⁰ *France – How will Brexit impact the French economy?*, Group Economic Research, No.16/178, 30.06.2016, <http://etudes-economiques.credit-agricole.com> [dostęp: 10.02.2017].

¹¹ *La France et le Royaume-Uni*, France Diplomatie, <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/royaume-uni/la-france-et-le-royaume-uni> [dostęp: 20.02.2017].

¹² G. de Calignon, *Brexit: un impact négatif mais limité pour l'économie française*, „Les Echos », 24.06.2016.

¹³ *How Brexit will affect French industry*, <http://www.france24.com/en/20160628-how-will-brexit-affect-french-industry> [dostęp: 10.02.2017].

¹⁴ Francuski eksport do rachunku Wielka Brytania za jedynie 2% PKB wobec prawie 7% w Belgii i Holandii, za: P. Waechter, *Brexit: quelles conséquences pour l'économie française?*, „Le Figaro”, <http://www.lefigaro.fr/economie/le-scan-eco/decryptage/2016/06/21/29002-20160621ARTFIG00023-brexit-queelles-consequences-pour-la-france.php> [dostęp: 10.02.2017].

rych część może rozważyć delokalizację po opuszczeniu przez Wielką Brytanię jednolitego rynku. Paryż ma wiele atutów, aby przyciągnąć międzynarodowe grupy, które chcą rozwijać swoją obecność w UE, niemniej wydaje się mało prawdopodobne, by stał się europejskim centrum operacji finansowych, gdyż to wymagałoby wdrożenia głębokich reform podatkowych i uelastyczenia rynku pracy¹⁵. Zdaniem niektórych analityków ze względu na regulacje podatkowe, firmy sektora finansowego jeśli przeniosą się to raczej do „rajów podatkowych” takich jak Irlandia, czy Luksemburg lub innych metropolii z wykwalifikowanymi pracownikami sektora finansowego takich jak Frankfurt/nM. (siedziba Europejskiego Banku Centralnego) lub pozostaną w Londynie (Google, Amazon i Facebook)¹⁶. By zachęcić międzynarodowe instytucje finansowe do przeniesienia swoich central z Londynu do Paryża, francuski rząd już na początku lipca 2016 roku, przedstawił program ulg podatkowych dla przedsiębiorstw i ułatwień administracyjnych¹⁷. Przeniesienie centrum finansowego z Londynu do Paryża jest jednak iluzją, co nie znaczy, że niektóre sektory (np. bankowy) nie skorzystają z decyzji Brytyjczyków.

Francuzi będą chcieli wykorzystać brak Wielkiej Brytanii na jednolitym rynku i jak podkreślił francuski minister finansów Michel Sapin, Brytyjczycy rozstając się z UE, utracą korzyści czterech swobód¹⁸. Francja będzie dążyła do ograniczenia brytyjskich wpływów na rynek wewnętrzny. Dla Francji istotne jest podpisanie porozumienia o strefie wolnego handlu i współpracy sektorowej, nie zaś zatrzymanie Wielkiej Brytanii w ramach rynku wewnętrznego (na wzór Norwegii), gdyż wiązałoby się to nie tylko z zachowaniem jej praw w sferze usług finansowych, lecz także z ograniczeniem możliwości Francji promowania protekcyjnistycznych rozwiązań gospodarczych, które Wielka Brytania dotychczas blokowała¹⁹.

Osobną kwestią pozostają negocjacje w sprawie ochrony praw rezydentów przysługujących francuskim obywatelom mieszkającym w Wielkiej Brytanii, uwzględniając w szczególności nieograniczony dostęp do usług społecznych i publicznych, rynku pracy oraz gwarancje ubezpieczeń społecznych. W Wielkiej Brytanii zamieszkuje około 300 tys. Francuzów (podczas gdy 200 tys. Brytyjczy-

¹⁵ *Le «Brexit»: quelles conséquences économiques et budgétaires?*, Rapport d'informations (version provisoire), Senat FR, s. 48–49, https://www.senat.fr/fileadmin/Fichiers/Images/commission/finances/Controle/Version_provisoire_-_Les_consequences_economiques_et_budgétaires_d_un_Brexit.pdf [dostęp: 5.02.2017]; E. Conway, *French finance minister warns of Brexit consequences*, Skynews, 7.10.2016, <http://news.sky.com/story/french-finance-minister-warns-of-brexit-consequences-10608002> [dostęp: 5.02.2017].

¹⁶ G. de Calignon, *op. cit.*

¹⁷ *Déclaration de M. Manuel Valls, Premier ministre, sur l'attractivité de Paris et de la région Ile-de-France dans le contexte du Brexit*, à Paris le 6 juillet 2016, Vie Publique, <http://discours.vie-publique.fr/notices/163002208.html> [dostęp: 15.02.2017].

¹⁸ E. Conway, *op. cit.*

¹⁹ E. Kaca, *Stanowisko Francji wobec ewentualnego opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię*, PISM, nr 59 (1409), 9.09.2016, s. 2.

ków mieszka we Francji)²⁰. Ostateczny bilans Brexitu dla francuskiej gospodarki zależeć będzie od wyników negocjacji „rozwodowych” i sztywności stanowisk negocjacyjnych UE – Wielka Brytania.

Brexit a współpraca w sektorze energetycznym

Sektor energetyki jądrowej obok bezpieczeństwa i obrony (w tym współpracy wywiadowczej i antyterrorystycznej) oraz handlu należy do jednych z najważniejszych obszarów dwustronnej współpracy Francji z Wielką Brytanią²¹.

W 2015 roku Wielka Brytania była importerem netto energii elektrycznej z Francji i Holandii (odpowiednio 13.8TWh i 8.0TWh), stanowiącym 5,8% całkowitych dostaw energii elektrycznej na Wyspy²². Dlatego, Wielka Brytania będzie dążyć do zabezpieczenia własnych korzyści wynikających ze zintegrowania z wewnętrznym rynkiem energii. Zresztą izolowanie Wielkiej Brytanii od europejskiego systemu elektroenergetycznego nie jest nikomu na rękę.

Francja może także polegać na wsparciu Wielkiej Brytanii dla rozwoju energetyki jądrowej. W marcu 2013 roku, brytyjski rząd opublikował strategiczny dokument zatytułowany „Brytyjska jądrowa przyszłość” (*The UK's Nuclear Future*), który określił, że energia jądrowa będzie odgrywać znaczącą rolę w koszyku energetycznym tego państwa. Rząd w Londynie podpisał także (2013) porozumienie z francuską grupą energetyczną EDF w sprawie budowy nowej elektrowni nuklearnej w *Hinkley Point* na południowym zachodzie Anglii. Osobną kwestią są zasady współpracy energetycznej między brytyjskimi i unijnymi instytucjami badawczymi.

Wyjście Wielkiej Brytanii z UE oznacza także utratę potężnego sojusznika na rzecz walki z globalnym ociepleniem. Brexit może bowiem ponownie otworzyć dyskusję na temat europejskich celów klimatycznych do roku 2030, co grozi osłabieniem europejskich ambicji klimatycznych (postulat renegocjacji założeń pakietu klimatycznego w tym progów redukcji GHG może złożyć na przykład Polska)²³. Tymczasem, Wielka Brytania silnie wspierała ambitną politykę klimatyczną UE, opowiadając się za rozwojem „zielonej gospodarki”. Jeszcze w 2008 roku Wielka Brytania przyjęła w swojej strategii *Climate Change Act* plan redukcji emisji do

²⁰ J.-P. Raffarin, J. Bizet, *Rapport d'étape sur le processus de retrait du Royaume-Uni de l'Union européenne*, „Rapport d'Information”, N° 425, Sénat, 15.02.2017, s. 32.

²¹ *Ibidem*, s. 41–42.

²² S. Pye, C. Mathieu, P. Deane, *The energy sector implications of Brexit*, Institut français des relations internationales (IFRI), 20.01.2017, s. 3, https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/het20_brexit_0.pdf [dostęp: 15.02.2017]. Sieć elektryczna w Wielkiej Brytanii jest podłączony do instalacji we Francji, Holandii i Irlandii za pomocą specjalnych kabli, za: *Electricity generation*, <http://www.energy-uk.org.uk/energy-industry/electricity-generation.html> [dostęp: 15.02.2017].

²³ C. Mathieu, *Brexit et énergie : vers un accord perdant-perdant?*, IFRI, 10.02.2017, <https://www.ifri.org/fr/espace-media/lifri-medias/brexit-energie-vers-un-accord-perdant-perdant> [dostęp: 15.02.2017].

2050 roku o 80% w stosunku do roku 1990²⁴. Skutki Brexitu dla klimatyczno-energetycznej współpracy europejskiej zależą od wynegocjowanego porozumienia, określającego zasady wzajemnych relacji po wyjściu Wielkiej Brytanii z UE.

Francja, Niemcy..., Brexit: równowaga potęg?

Relacje francusko-niemieckie zawsze osadzone były w historii. Strategicznym celem polityki Francji wobec Niemiec, który obowiązuje do dziś było zachowanie francusko-niemieckiej równowagi i „wplątanie” niemieckiego partnera w struktury europejskich instytucji, zależności i wzajemnych powiązań. „Zamknięcie” zjednoczonych Niemiec w klamry procesu integracji europejskiej i system stosunków dwustronnych latach 90. XX wieku, stanowiły swoisty cel francuskiej polityki europejskiej. W ramach ponadnarodowej struktury instytucjonalnej, Francja mogła skutecznie nadzorować Niemcy, rozszerzając pole własnej ekspansji gospodarczej²⁵.

Brexit przesunie Francję na trudną pozycję wobec Niemiec, zupełnie inną niż ta z lat 60. XX wieku, która zakładała sojusz z Niemcami jako sposób utrzymania korzystnej dla Francji równowagi²⁶. W obliczu opuszczenia przez Wielką Brytanię UE, nad Sekwaną odżyły uczucia i obawy przed ugruntowaniem dominującej pozycji Niemiec w Europie i powróciły wyobrażenia o „germańskiej Europie”²⁷. Możliwość przejścia politycznego przywództwa przez Niemcy po Brexicie, wzbudza w Paryżu ogromne zaniepokojenie wywołane obawą przed utratą wpływu na proces integracji europejskiej. Francuska elita polityczna jest świadoma, że w nowych uwarunkowaniach Wielka Brytania nie będzie mogła być wykorzystywana jako przeciwwaga w sytuacji geopolitycznych i historycznych antagonizmów pomiędzy Paryżem a Berlinem. Niemcy są silne ekonomicznie i mają tego świadomość, a Francja nie będzie mogła dłużej polegać na Wielkiej Brytanii, aby zrównoważyć ten złożony związek. Dlatego Francja będzie dążyć do zachowania równowagi sił w nowym układzie europejskim przez *pogłębienie* unii walutowo-gospodarczej i współpracy polityczno-obronnej. Francja, na ile to możliwe, będzie dążyć do wzmocnienia tego tandemu, w myśl zasady „partnerstwa dwóch równorzędnych potęg”. W tym celu należy oczekiwać próby stworzenia przeciwwagi dla Berlina w wyniku wzmocnienia relacji Francji z państwami południa Europy (szczególnie Włochami). Pod koniec czerwca 2016 roku prezydent François Hollande, kanclerz Angela Merkel i włoski premier Matteo Renzi postulowali w Berlinie zacieśnienie

²⁴ *Climate Change Act 2008*, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2008/27/pdfs/ukpga_20080027_en.pdf [dostęp: 5.02.2017].

²⁵ T. Młynarski, *Francja wobec głównych problemów reformy instytucjonalnej Unii Europejskiej*, Kraków 2006, s. 16–17.

²⁶ Por. J. Baszkiewicz, *Historia Francji*, Wrocław 2004, s. 598–599.

²⁷ D. Moïsi, *Brexit: plus d'Allemagne en Europe*, IFRI, 1.07.2016, <https://www.ifri.org/fr/espace-media/lifri-medias/brexit-plus-dallemagne-europe> [dostęp: 22.02.2017].

współpracy państw UE w dziedzinie obrony i bezpieczeństwa (wspólne operacje wojskowe, rozwój zdolności militarnych i przemysłu wojskowego), polityki gospodarczej i monetarnej (postulat kolejnych etapów rozwoju strefy euro, wspólnej polityki fiskalnej i socjalnej)²⁸.

Brexit zrodził we Francji istotne pytanie, jak wpłynie on na relacje francusko-niemieckie i czy Francja będzie silniejsza w UE wobec Niemiec w nowym układzie geopolitycznym. Głosy francuskich uczonych są podzielone, według, niektórych Brexit oznacza więcej Niemiec w Europie i mniej Europy w świecie²⁹. Korresponduje to z opinią Nicholasa Burnas, byłego amerykańskiego dyplomaty, który nawiązując do słynnego zapytania Henry'ego Kissingera: „Europa a pod który numer telefonu mam zadzwonić?”, wskazuje, iż po brytyjskim referendum problem został rozwiązany – „Trzeba zadzwonić do Kancelarii w Niemczech”³⁰. Dlatego, Francja będzie przekonywać Niemcy, o konieczności wzmocnienia WPBiO UE.

Z kolei Niemcy patrzą na WPBiO przez pryzmat możliwości europeizacji ich narodowej polityki bezpieczeństwa, co – ze względów historycznych, prawnych i kulturowych – jest jedyną akceptowaną przez elity tego państwa formą stosowania narzędzi wojskowych w polityce międzynarodowej³¹. W ten sposób niemiecka polityka bezpieczeństwa realizowałaby się w kontekście europejskim³². Z drugiej strony oczekiwania wobec Niemiec – by razem z Francją zapobiec „bezbębnej Europie” – mogą okazać się wygórowane. Należy spodziewać się większej aktywności Francji na rzecz pozyskania Niemiec do pogłębiania współpracy obronnej UE, aczkolwiek Paryż nie może formułować nierealistycznych oczekiwań w stosunku do Niemiec, które podejmując wysiłek w zakresie bezpieczeństwa zewnętrznego (deklaracja A. Merkel w lutym 2017 r., odnośnie wzrostu wydatków na obronność do 2% PKB³³) nie będą w stanie zastąpić brytyjskiego potencjału zbrojnego w UE³⁴. Różnice w kulturze strategicznej między Paryżem a Berlinem nie będą ułatwiać zbliżenia. Francja jako stały członek RB ONZ, posiadający broń jądrową ma szczególne poczucie odpowiedzialności za bezpieczeństwo globalne

²⁸ *Déclaration conjointe de François Hollande Président de la République française, d'Angela Merkel Chancelière de la République fédérale d'Allemagne et de Matteo Renzi Président du Conseil de la République italienne* (Berlin, 27.06.2016), <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/royaume-uni/referendum-britannique-sur-l-union-europeenne/article/declaration-conjointe-de-francois-hollande-president-de-la-republique-francaise> [dostęp: 25.02.2017].

²⁹ D. Moisi, *op. cit.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ Cyt. M. Terlikowski, *Konsekwencje Brexitu dla UE: polityka bezpieczeństwa po szczycie NATO*, PISM, nr 43 (1393), 14.07.2016, s. 2.

³² *Ibidem.*

³³ *Merkel stresses NATO also crucial for US*, “Deutsche Welle”, 18.02.2017, <http://www.dw.com/en/merkel-stresses-nato-also-crucial-for-us/a-37609965> [dostęp: 24.02.2017]; *Trump's demand upsets German election*, “Politico”, 19.02.2017, <http://www.politico.eu/article/trump-nato-germany-munich-news-military-spending-merkel-armed-forces> [dostęp: 24.02.2017].

³⁴ E. Bonse, *L'Europe après le Brexit: positions et perspectives allemandes*, „Notes de l'IFRI/Notes du Cerfa” 135, Janvier 2017, s. 24-25.

i jest gotowa do działań jednostronnych, jeśli uzna takowe za konieczne, podczas, gdy Niemcy – w przeciwieństwie do Wielkiej Brytanii – będą działać tylko w ramach wielonarodowej koalicji i pozostaną znacznie bardziej niechętnie do użycia sił zbrojnych za granicą³⁵. Bez Wielkiej Brytanii, Francja będzie musiała stawić czoła niemieckiej „kulturze powściągliwości” w sprawach zewnętrznych, bardziej niż kiedykolwiek wcześniej. Niezależnie od tych różnic, Niemcy pozostaną dla Francji kluczowym partnerem w UE.

W szerszym kontekście geopolitycznym Brexit może wpłynąć na zwiększenie luki między Stanami Zjednoczonymi, Kanadą i Wielką Brytanią z jednej strony („blok północnoatlantycki”) a Europą kontynentalną z drugiej, co przyniesie największe korzyści Niemcom i Rosji³⁶. Zbliżenie Niemiec z Rosją i Turcją umocniłoby pozycję Niemiec w Europie, co rodzi ryzyko marginalizacji Francji w UE i osłabienia jej na arenie międzynarodowej. Taki scenariusz – niemieckiej hegemonii w UE – nie jest do zaakceptowania przez Francję, która stoi na stanowisku, że na tandemie francusko-niemieckim spoczywa „historyczna odpowiedzialność” za nadanie Europie siły politycznej, która pozwoli jej na równorzędne relacje ze Stanami Zjednoczonymi, Rosją i Chinami.

Brexit: bezpieczeństwo europejskie „wielu prędkości”?

Decyzja Brytyjczyków o Brexicie będzie miała zasadniczy wpływ na przyszły kształt WPBiO. Unię opuszcza jedno z dwóch europejskich mocarstw nuklearnych, które wносиło istotny wkład w unijne operacje i w rozwój zdolności wojskowych UE³⁷. Francuzi są świadomi, że bez Wielkiej Brytanii – głównej potęgi militarnej Starego Kontynentu – zdolność UE do odgrywania roli w międzynarodowej polityce bezpieczeństwa będzie ograniczona, co jest szczególnie niepokojące w kontekście dojścia do władzy prezydenta Donalda Trumpa i jego mglistych wypowiedzi dotyczących gwarancji NATO. Dlatego Francja będzie orędowniczką

³⁵ D. Keohane, *Three's company? France, Germany, the UK and European defence post-Brexit*, Elcano Royal Institute, ARI 1/2017 – 5/1/2017, http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/ari1-2017-keohane-threes-company-france-germany-uk-european-defence-post-brexit [dostęp: 22.02.2017].

³⁶ P. Razoux, *BREXIT: Strategic Consequences – A View from France*, Royal United Services Institute, <https://rusi.org/commentary/brexit-strategic-consequences-%E2%80%93-view-france> [dostęp: 25.02.2017].

³⁷ Brytyjczycy wydają ponad 20% (203 mld euro w 2015 r.) sumy wydatków zbrojeniowych wszystkich państw UE tj. ok. 55 mld dol., przy czym Francja niewiele mniej tj. ok. 50 mld dol, za: S. Perlo-Freeman, A. Fleurant, P. Wezeman, S. Wezeman, *Trends in world military expenditure 2015*, SIPRI Fact Sheet, April 2016, s. 2, <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1604.pdf> [dostęp: 25.02.2017]; Z. Stanley-Lockman, K. Wolf, *European defence spending 2015: The force awakens*, European Union Institute for Security Studies (EUISS) March 2016, http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Brief_10_Defence_spending.pdf [dostęp: 25.02.2017].

zwiększenia pozycji Niemiec w koncepcji „Europy Obrony”.

Na poziomie relacji dwustronnych francuskie i brytyjskie strategiczne spojrzenie na politykę zagraniczną i wojskową w wielu aspektach jest spójne i uzupełnia się. Oba państwa mają podobne interesy, na które Brexit nie może wpłynąć; są to globalne zaangażowanie, stałe miejsce w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, dysponowanie bronią jądrową, kilka terytoriów zamorskich do obrony i w dużej mierze podobne interesy geostrategiczne. Budżety wojskowe Francji i Wielkiej Brytanii razem stanowią ponad 40% całkowitych wydatków obronnych państw członkowskich UE³⁸. Współpraca wojskowa i integracja przemysłów obronnych jest rozwijana na podstawie umowy obronnej tzw. traktaty Lancaster House z 2 listopada 2010 roku³⁹. Dwaj sojusznicy są w stanie w bardzo szybkim czasie zmobilizować 10 000 żołnierzy i niezbędny sprzęt, aby przeprowadzać wszystkie typy operacji. Francja i Wielka Brytania przewodziły także międzynarodowej koalicji w trakcie interwencji wojskowej w Libii, co jak określił w marcu 2011 roku ówczesny prezydent Sarkozy potwierdziło francusko-angielskie przywództwo w „Europie Obrony” (*l'Europe de la Défense*)⁴⁰. Ponadto Wielka Brytania i Francja są zaangażowane w ważne projekty badawcze (lekkie rakiety przeciwokrętowe, system walki powietrznej – *Future Combat Air System*)⁴¹.

Na płaszczyźnie europejskiej, Wielka Brytania konsekwentnie przeciwstawiała się próbom instytucjonalnego wzmocnienia unijnej polityki obronnej, upatrując w tym zagrożenie dla NATO jako kluczowego gwaranta bezpieczeństwa na obszarze euroatlantyckim. Dlatego w ocenie francuskich polityków i generałów, Brexit stwarza okazję do pogłębienia współpracy w zakresie WPBiO⁴². Dotychczas, Wielkiej Brytanii przypadła rola „hamulcowego” głębszego współnotowania polityki obronnej UE, stała bowiem na przeciwległym biegunie ideologicznym w tej kwestii niż Francja. Wyrazem tego był brytyjski sprzeciw wobec wprowadzenia takich kluczowych inicjatyw jak ustanowienie Stałego Sztabu Operacyjnego/ EU OHQ (stałe dowództwo misji UE, które miałyby planować

³⁸ *Total general government expenditure on defence*, 2015, Eurostat Statistics Explained, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/c/c2/Total_general_government_expenditure_on_defence%2C_2015_%28%25_of_GDP_%25_of_total_expenditure%29.png [dostęp: 25.05.2017].

³⁹ Traktaty dwustronne składają się z dwóch porozumień w zakresie współpracy obronnej i bezpieczeństwa oraz o współpracy nuklearnej. Współpraca obejmuje m.in. wspólne zdefiniowanie konkretnych działań zapisywanych w deklaracji celów (*Déclaration d'objectifs annuelle*) rokrocznie aktualizowanej.

⁴⁰ *National briefing: France – Part 3 (Q&A)*, TV Newsroom Video No 93253-3, European Council, March 25, 2011, <http://tvnewsroom.consilium.europa.eu/event/european-council-march-2011-day-2/national-briefing-france-part-3-qa-10/P12> [dostęp: 25.02.2017].

⁴¹ *Future Combat Air System: UK and France move ahead*, <http://www.airforce-technology.com/features/featurefuture-combat-air-system-uk-and-france-move-ahead-4893221> [dostęp: 25.02.2017].

⁴² J.-P. Raffarin, J. Bizet, *op. cit.*, s. 41.

i prowadzić wszystkie operacje wojskowe UE), czy wzmocnienia budżetu Europejskiej Agencji Obrony (*European Defence Agency*, EDA)⁴³.

Francja jest historycznie zainteresowana budową silnej wspólnej polityki obronnej UE, aczkolwiek ograniczone zaangażowanie dwóch pozostałych potęg europejskich (Wielkiej Brytanii – przeciwniej europeizacji obrony i Niemiec – preferujących politykę militarnej powściągliwości) znacząco ograniczało możliwość jej rozwoju. Dlatego Francja będzie próbowała wykorzystać Brexit do pogłębienia integracji europejskiej w obszarze wojskowym. Ataki terrorystyczne we Francji i dominacja tematyki bezpieczeństwa w dyskursach publicznych tylko wzmacniają te ambicje⁴⁴.

W ocenie Paryża w najbliższym okresie priorytetem powinny pozostać: kreowanie wspólnych zdolności w zakresie bezpieczeństwa i obrony dzięki budowie europejskiego „rdzenia obronnego” w formie „militarnej Euro-grupy”. Francja zwraca przy tym uwagę na potrzebę utrzymania związku Wielkiej Brytanii z europejską obronnością (wylimitowanie ryzyka polityki „neo-splendid-isolation”) oraz na potrzebę zwiększenia współpracy policyjnej i wywiadowczej w zakresie zwalczania radykalizacji i terroryzmu.

Tuż po brytyjskim referendum 25 czerwca 2016 roku, ministrowie spraw zagranicznych Francji i Niemiec Jean-Marc Ayrault and Frank-Walter Steinmeier w dokumencie *A strong Europe in a world of uncertainties* zaproponowali budowę nowego europejskiego paktu bezpieczeństwa, który spełniałby oczekiwania ochrony obywateli europejskich⁴⁵. Ta propozycja francusko-niemiecka objęła m.in. utworzenie „europejskiego semestru w dziedzinie obronności”, czyli systemu oceny postępów i koordynacji w dziedzinie wydatków na obronność, zwiększenie wspólnego finansowania unijnych operacji i przegląd planowania obronnego państw członkowskich a także ustanowienie stałego dowództwa operacyjnego UE, a w przyszłości unijnych sił morskich⁴⁶.

⁴³ *Britain blocks move for permanent EU security HQ*, Reuters, 18.07.2011, <http://uk.reuters.com/article/uk-eu-britain-defence-idUKTRE76H2L120110718> [dostęp: 25.02.2017]. Celem ustanowienia misji wojskowej, wybiera do jej prowadzenia jedno z dowództw narodowych we Francji, w Niemczech, w Wielkiej Brytanii, we Włoszech lub w Grecji, co utrudnia uruchamianie misji.

⁴⁴ Po atakach terrorystycznych w Paryżu 13 listopada 2015 r. rząd francuski oficjalnie powołał się na klauzulę wzajemnej obrony na mocy art. 42 ust. 7 TUE, który mówi, iż „W przypadku gdy jakiegokolwiek Państwo Członkowskie stanie się ofiarą napaści zbrojnej na jego terytorium, pozostałe Państwa Członkowskie mają w stosunku do niego obowiązek udzielenia pomocy i wsparcia przy zastosowaniu wszelkich dostępnych im środków, zgodnie z artykułem 51 KNZ (...)”.

⁴⁵ *A strong Europe in a world of uncertainties, Joint contribution by the French Foreign Minister Jean-Marc Ayrault and Federal Foreign Minister Frank-Walter Steinmeier*, France Diplomatie, <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/european-union/events/article/a-strong-europe-in-a-world-of-uncertainties-28-06-16> [dostęp: 22.02.2017].

⁴⁶ Wprowadzenie europejskiego semestru obrony umożliwi przeprowadzanie przez państwa członkowskie wzajemnych konsultacji dotyczących cykli planowania i przewidywanych zakupów celem przezwyciężenia fragmentacji rynku zamówień w sektorze zbrojeniowym. O. de

Francuski prezydent Francois Hollande w trakcie wizyt w Portugalii (19 lipca 2016 r.) oraz w Irlandii (21 lipca 2016 r.), akcentował potrzebę wzmocnienia współpracy obronnej i solidarności w tym zakresie w UE.

Niedługo później 11 września 2016 roku, ówcześni ministrowie obrony Francji i Niemiec Jean-Yves Le Drian i Ursula von der Leyen, przedstawili propozycję adresowaną do Federici Mogherini Wysokiej Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, na rzecz wzmocnienia polityki obronnej Unii. Propozycja bliższego połączenia sił zbrojnych w ramach „europejskiej unii obronnej i bezpieczeństwa” uzyskała poparcie Hiszpanii i Włoch⁴⁷. Dokument zawierał m.in. postulat przyspieszenia implementacji konkluzji ze szczytów Rady Europejskiej z 2013 r., i 2015 r., w dziedzinie bezpieczeństwa i obronności, zwiększenie operacyjnej efektywności i ustanowienie nowych mechanizmów finansowania WPBiO, rozwój wspólnych zdolności wojskowych reagowania kryzysowego (z przeznaczeniem 20% wydatków inwestycyjnych na obronność) poprzez rewitalizację koncepcji Grup Bojowych UE, jak również wzmocnienie prac naukowo-badawczych w ramach europejskiego sektora obronnego, w tym EDA.

Francusko-niemiecka współpraca została wzmocniona nie tylko w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, ale także w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego⁴⁸. Thomas de Maizière, minister spraw wewnętrznych Niemiec oraz jego francuski odpowiednik Bernard Cazeneuve, ogłosili w sierpniu 2016 roku wsparcie na rzecz utworzenia europejskiego rejestru zgłoszeń i centrum zwalczania radykalizacji oraz wzmocnienie współpracy między obydwoma państwami na rzecz bardziej skutecznego szyfrowania i przesyłu wiadomości oraz ochrony sieci telekomunikacyjnych⁴⁹.

Brexit nie spowoduje znaczącego postępu w europejskiej polityce bezpieczeństwa, ale może skonsolidować współpracę w celu choćby częściowego skompensowania opuszczenia UE przez Wielką Brytanię⁵⁰. Należy oczekiwać, że francuskie relacje wojskowe z Wielką Brytanią będą rozwijać się na płaszczyźnie Lancaster House, aczkolwiek Francja będzie dążyć do bliższej trójstronnej współpracy wojskowej z Niemcami i Wielką Brytanią na poziomie formuły międzyrządowej. Jest prawdopodobne, że Francja i Niemcy będą opowiadać się za rozwojem europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony w formacie Weimar+, czyli z udziałem

France, J.-P. Maulny, D. Richard, T. Harrois, *Après le «Brexit»: Quelle stratégie de défense pour l'Union européenne?*, „Note de l'IRIS”, Juin 2016, s. 2.

⁴⁷ *Revitalisation de la PSDC – Vers une défense au sein de l'UE globale, réaliste et crédible*, <http://www.france-allemande.fr/article9346.html> [dostęp: 23.02.2017].

⁴⁸ E. Bonse, *op. cit.*, s. 8.

⁴⁹ *Initiative franco-allemande sur la sécurité intérieure en Europe*, Ministère de l'Intérieur, <http://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-ministre-de-l-interieur/Archives-Bernard-Cazeneuve-avril-2014-decembre-2016/Interventions-du-ministre/Initiative-franco-allemande-sur-la-securite-interieure-en-Europe> [dostęp: 22.02.2017].

⁵⁰ E. Bonse, *op. cit.*, s. 23–24.

łem Polski, w formule poszerzonej o Hiszpanię i Włochy. Tym bardziej, iż NATO koncentruje się na zagrożeniu ze strony Rosji, zamiast – w percepcji Francji, Włoch, Hiszpanii i Portugalii – na niestabilnym południowym sąsiedztwie Europy⁵¹.

Podsumowanie

Relacje między Francją a Wielką Brytanią, kształtuje odwieczna rywalizacja regionalna i aspiracje maksymalizacji wpływów międzynarodowych, ale także bliskość i powiązania gospodarczo-polityczne związane z tymi aspiracjami. Podstawą współpracy francusko-brytyjskiej jest podobna percepcja w kwestiach strategicznych. Oba państwa podobnie rozumieją wyzwania polityczne, gospodarcze, kulturalne i są ważnymi partnerami „skazanymi” na kooperację militarną. Francuskie i brytyjskie budżety obronne stanowią prawie połowę wydatków wojskowych w Europie a w wyniku traktatów Lancaster House, współpracą objęto także programy odstraszenia jądrowego, szczególnie w dziedzinie badań i rozwoju. Jednak od zakończenia II wojny światowej, wzajemne stosunki francusko-brytyjskie zostały „zatrute” przez spór o „konstrukcję europejską” i wizję europejskiej integracji. Europa okazała się „ciemniem” w relacjach dwustronnych a różnice odnośnie wizji architektury europejskich instytucji od początku powstania Wspólnot Europejskich wydawały się nie do pogodzenia. Te różnice ujawniły się w 2016 roku, kiedy obywatele Zjednoczonego Królestwa wypowiedzieli się w sprawie redefinicji brytyjskiego statusu członkostwa w UE.

W wymiarze ekonomicznym Brexit może oznaczać dla Francji określone straty gospodarcze, toteż celem francuskich władz będzie utrzymanie więzi gospodarczych z Wielką Brytanią. W wymiarze politycznym, Brexit może przynieść wzrost znaczenia Francji w Europie. Pozostając jedynym członkiem (stałym) UE w RB ONZ, Francja z pewnością wzmocni własną pozycję w strukturach europejskiego bezpieczeństwa i wpływ na jego przyszłą architekturę (*l'Europe de la defense*). Z drugiej strony wyjście Wielkiej Brytanii z UE osłabi realny wymiar WPBiO UE, stawiając pod znakiem zapytania jej zdolności bojowe i dalsze funkcjonowanie.

Niewątpliwie Brexit wzmocni oś Paryż–Berlin i spowoduje, że wąska grupa państw członkowskich UE podejmie próbę realizacji ściślejszej współpracy gospodarczo-monetarnej i militarnej. Nowy prezydent Francji Emmanuel Macron jeszcze w trakcie kampanii wyborczej wiosną 2017 roku, zapowiedział, iż jest zwolennikiem twardych negocjacji w sprawie warunków brytyjskiego dostępu do jednolitego rynku i będzie dążył do przywrócenia motoru francusko-niemieckiego, który ma znów stać się siłą napędową Unii Europejskiej. W konsekwencji Brexit definiowany jako koniec brytyjskiego weta wobec przyspieszania integracji, stworzy warunki do zdynamizowania procesu integracji europejskiej w formule „Unii

⁵¹ Por. O. de France, J.-P. Maulny, D. Richard, T. Harrois, *op. cit.*, s. 5–6.

wielu prędkości”. W praktyce jednak oznaczać to może długofalowe zróżnicowanie „projektu europejskiego” na centrum – peryferie, czyli Unię wielu geometrii z silnym „rdzeniem” (strefa euro) wokół, którego krążyć będą konstelacje różnych państw członkowskich zainteresowanych ściślejszą kooperacją w zależności od przedmiotu współpracy.

Brexit: implications for France and its membership in the European Union

Relations between France and Great Britain are formed by the eternal regional rivalry and aspirations to maximize international influence, but also the proximity and political – economic ties linked with those aspirations. The basis of Franco-British cooperation is similar perception of strategic issues. Both countries have the same understanding of the political, economic, cultural challenges and are important partners “doomed” on military cooperation. Brexit caused political shock among European leaders, initiating pragmatic reflection on the future of the EU. In Paris, the decision about Brexit was defined as painful the one hand (due to economic losses) and as an opportunity to transform the EU in line with the French vision of integration on the other (due to the end of the British veto towards acceleration of integration). Brexit undoubtedly will strengthen in the EU the Paris-Berlin axis will and accelerate closer economic and military cooperation. In practice, however, the output of Great Britain from the EU will weaken the real dimension of the CSDP and can become a source of long-term differentiation of the “European project” based on different speeds of integration.

Key words: France, Brexit, implications, politics, European Union

Brexit – następstwa dla Francji i jej członkostwa w Unii Europejskiej

Relacje między Francją a Wielką Brytanią kształtuje odwieczna rywalizacja regionalna i aspiracje maksymalizacji wpływów międzynarodowych, ale także bliskość i powiązania gospodarczo-polityczne związane z tymi aspiracjami. Podstawą współpracy francusko-brytyjskiej jest podobna percepcja w kwestiach strategicznych. Oba państwa podobnie rozumieją wyzwania polityczne, gospodarcze, kulturalne i są ważnymi partnerami „skazanymi” na kooperację militarną. Brexit wywołał polityczny wstrząs wśród europejskich liderów, inicjując pragmatyczną refleksję nad przyszłością UE. W Paryżu decyzję o Brexicie określono jako z jednej strony bolesną (straty gospodarcze), z drugiej jako szansę na przekształcenie UE zgodnie z francuską wizją integracji (koniec brytyjskiego weta wobec przyspieszenia integracji). Niewątpliwie Brexit wzmocni w UE oś Paryż–Berlin i przyspieszy ściślejszą współpracę gospodarczą i militarną. W praktyce jednak wyjście Wielkiej Brytanii z UE osłabi realny wymiar WPBiO i może stać się źródłem długoterminowego zróżnicowania „projektu europejskiego” w oparciu o różne prędkości integracji.

Słowa kluczowe: Francja, Brexit, następstwa, polityka, Unia Europejska

